

У издању издавачке куће *Беосинг* из Београда, током 2006. године су објављене три књиге публицистичког карактера др Ђорђа Јончића о последњим, судбоносним, годинама экс Југославије (СФРЈ), у периоду 1989-1991 године. Др Ђорђе Јончић је по професији лекар, а највећи део живота провео је у иностранству, где је завршио специјализацију. Политиком се није бавио све до 1989. Године, када је из иностранства пратио догађаје на простору Источне Европе и СФРЈ. Потом се ангажовао у писању фељтона, између осталог објављујући своје анализе у

Политици

током 2004. године, а потом и у издањима НСПМ. Чвориште интересовања г. Јончића, приликом анализе протеклих догађаја на простору бивше СФРЈ, јесте однос према спољној политици, за коју писац поговора његовим књигама, проф. др Слободан Антонић, наводи да „Он (Ђорђе Јончић) јасно види оно што многи у Србији ни данас не схватају – да је спољна политика најважнија српска политика“ („Суноврат Југославије 1989“, Поговор, стр. 181). С друге стране, аутор је, накнадно пратећи догађаје у СФРЈ, не само у периоду последњих година њеног постојања, већ и развој кризе све до 2000. године, открио велику сложеност ових процеса и низ фактора који су утицали на развој догађаја. Како на простору самог Балкана, где би се могао издвојити историјски контекст, потом преко деловања самих актера на терену (а у Србији је на власти био Слободан Милошевић и коалиција око СПС), те, најзад, али по важности не на последњем месту – утицај великих сила, од којих су свакако најважније САД, затим неке западноевропске силе и Русија.

Утисак г. Јончића је да политичко вођство Срба није довољно добро проценило важност међународног фактора у развоју југословенске кризе, посебно имајући у виду важност промена у међународним односима, које су се одвијале управо у периоду последњих година постојања СФРЈ – пад Берлинског зида, нестајање источног блока, распад самог СССР, те постанак САД једином преосталом светском суперсилом. Аутор ове трилогије указује на велики идеолошки значај који у међународним односима има „правилно идеолошко престојавање“, то јест, како је то у поговору лепо навео проф. Антонић, „борба симбола“, као што су успостављање тржишног привредног система, парламентарна демократија, европске интеграције (које свакако не треба поистоветити с „евроатлантским интеграцијама“), у чему је Србија каснила у односу на своје суседе. С ове временске дистанце, лако је сложити се и прихватити као ваљане закључке да би позиција Србије, Црне Горе и српских земаља сигурно била боље прихваћена у западним земљама, само да се правовремено пришло наведеним реформама и променама политичког система и државног уређења. С друге стране, вероватно је тачно и то да саме САД, из више геополитичких разлога, нису посебно наклоњене српском интересу, у шта се и сами уверавамо, нарочито после 2000. године, а што у својој трилогији наслућује Ђорђе Јончић. Отуда сматрам донекле наивним уверења г. Јончића, исказана посебно у потпоглављу прве књиге, под насловом „Спољна политика САД“ (стр. 83–87), да је недостатак убрзаних демократских процеса у Србији током деведесетих година, или пак неки елементи формалне природе у комуникацији српских и америчких дипломата, у највећем условило оквир политике званичног Вашингтона према српском питању. Мишљења сам да је оно свакако утицало, и то знатно, али свакако не и пресудно, што се посебно може видети у америчкој политици након 2000.

године, која, упркос постигнутим променама политичког курса и уређења у Србији, и даље остаје веома ненаклоњена најважнијим српским питањима.

Прва књига је посвећена 1989. години, „Суноврат Југославије“, а у њој Јончић истиче неколико догађаја који су, по његовом мишљењу, на упечатљив начин одсликавали процес дезинтеграције земље. То су, на пример, XIV конгрес СКЈ, питање Косова и Метохије, као и неки фрагменти из спољнополитичких односа Југославије. Аутор феномену не приступа на хронолошко-дескриптивни начин, где би се у главним цртама изнели најважнији догађаји у овој години (што је, иначе, приступ који ће бити задржан и у наредне две књиге, посвећене 1990. и 1991. години), нити спроводи методолошки засновану анализу. Он се задржава на фрагментарним анализама поједних, по њему важнијих, питања, која су условљавала конфликт на екс југословенском простору.. Пажњу заслужује поглавље у коме аутор покушава да нађе одговор на питање да ли је био могућ друкчији сценарио, који не би довео до распада земље, а потом и до грађанског рата.

Друга књига је посвећена наредној години, „1990 – друга судбоносна година Југославије“, док се трећа књига бави 1991. годином, у којој је дошло до финализације распада СФРЈ. Аутор се овде више задржава на догађајима везаним за сукобе на простору Хрватске и Босне и Херцеговине, остајући и даље веома заинтересован за анализу спољнополитичке димензије југословенске кризе и уплив страног фактора.

Трилогија др Ђорђа Јончића покушава да на један што свеобухватнији начин проникне у нуклеус и последице југословенске кризе у последњим годинима постојања СФРЈ. Оно што је веома значајно јесте да је аутор, у време када је писао ове публикације, живео у западним земљама, те да је југословенску кризу посматрао из иностранства, посредством западних медија, што му је, с једне стране, помогло да југословенску кризу посматра из једног угла који није био могућ већини грађана и савременика распада СФРЈ. С друге стране, очито је да се ова предност у појединим случајевима може посматрати и као недостатак у информисаности, имајући у виду често једностране информације, које су поводом југословенске кризе пружали медији појединих западних земаља. Треба нагласити велико познавање чињеница из друштвених наука које је, у овој трилогији, др Јончић демонстрирао, нарочито историје, што му, подсетимо се, није ужа професија. И поред свега наведеног, препоручујемо трилогију др Ђорђа Јончића као интересантно штиво и важну допуну досадашњим стручним и публицистичким издањима посвећеним наведеној проблематици.